

บทที่ 5

ระบบความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรม

ดังที่กล่าวมาในบทก่อน ๆ แล้วว่า ชาวบ้านโศกนั้นประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความเป็นหนึ่งร่วมกันจากการที่ผ่านประวัติศาสตร์อันยาวนานของชุมชนผสมผสานกลมเกลียวกันกลายเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ที่มีความรู้สึกร่วมกันในความเป็นคนลาวครั้งจากประเทศลาวในอดีต ความทรงจำเหล่านี้ถูกถ่ายทอดมาสู่ผู้คนในรุ่น ต่อรุ่น รวมทั้งระบบความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

ระบบความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมนี้อาจจะจัดได้ว่าเป็นระบบการจัดระเบียบทางสังคมลักษณะหนึ่ง ที่มีกฎเกณฑ์ จารีตประเพณี ข้อห้ามข้อปฏิบัติ ตลอดจนการกำหนดบทบาทและสถานภาพของสมาชิกให้เป็นไปตามความคาดหวังหรือบรรทัดฐานของสังคม แต่กระนั้น รายละเอียดของระบบความเชื่อก็จะเกี่ยวพันไปในส่วนอื่น ๆ ของโครงสร้างทางสังคมและมีความสำคัญในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก จึงแยกระบบความเชื่อของชาวลาวครั้งออกมาอธิบายต่างหากจากการจัดระเบียบทางสังคมในบทที่แล้ว

ระบบความเชื่อของชาวลาวครั้งบ้านโศกมีระบบความเชื่อใน 2 แบบมาตั้งแต่อดีตกล่าวคือ

1. ความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนา
2. ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ (ANIMISM)

ความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนานั้นเป็นความเชื่อที่มาผสมผสานภายหลังความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น วัดหนองตาสามเป็นวัดที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อชุมชนลาวครั้ง ชาวบ้านโศกมีความศรัทธาในพุทธศาสนาในระดับท้องถิ่นชนบทที่จะมีความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นลักษณะผสมกับความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ ภูติผี ปีศาจ

วัด เป็นสถานที่สำคัญในการประกอบศาสนกิจหรือพิธีกรรม เป็นองค์กรทางสังคมที่สำคัญ บทบาทของวัดจึงมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา และงานพิธีทางบุญต่าง ๆ ต่อชุมชน งานบุญที่จัดภายในวัดนั้นนอกจากงาน มาฆบูชา วิสาขบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา วันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำ ก็ยังมีงานบุญที่เป็นเทศกาลพื้นบ้านเช่นวันสารท วันตรุษสงกรานต์ และพิธีที่เกี่ยวข้องกับ

ชีวิต เช่น งานโรงนจุก อุบสมบท และงานศพ นอกจากนี้วัดยังเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมอื่น เช่นงานประจำปี งานมหรสพรื่นเริง และเป็นที่เก็บข้าวของเครื่องมือเครื่องใช้เป็นจำนวนมากและเปิดโอกาสให้ผู้คนที่ได้หิบบิณฑบาตเมื่อมีงานใด ๆ เช่นงานแต่งงานหรืองานเลี้ยงผีเจ้านาย เป็นต้น

บทบาทของชุมชนต่อความเชื่อในทางพุทธศาสนา ก็คงไม่พ้นเรื่องของ บาป บุญ คุณ โทษ "บุญทำกรรมแต่ง" ชาวบ้านก็หวังที่จะได้รับบุญกุศลจากการทำบุญในรูปแบบต่าง ๆ การทำทาน การถือศีลที่วัด การช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของวัดโดยเต็มใจ นอกจากการบริจาค ทำบุญจนวัดหนองตาสามมีศาสนาสถานเพื่อขึ้น การทำบุญด้วยอาหาร ในยามเช้า งานซ่อมแซมบารุงวัด ก็เป็นหน้าที่ของชุมชนต่อวัดเช่นกัน รายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชาวบ้านนั้นได้กล่าวไว้โดยละเอียดแล้วในบทที่แล้ว

ในส่วนความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตและกำหนดพฤติกรรมส่วนใหญ่ของชาวลาวครั้งบ้านโศก การนับถือผีของชาวลาวครั้งบ้านโศกนั้นมีลักษณะของการถือผีตามบรรพบุรุษ 2 ฝ่ายคือ ผีเจ้านายและผีเทวดา รวมทั้งความเชื่อในอำนาจลึกลับ รวมทั้งไสยศาสตร์ เวทย์มนต์คาถา ความเชื่อในเรื่องร่างทรง ความเชื่อเรื่องผีอื่น ๆ ที่มีทั้งผีดี และผีร้าย เช่น ผีปอบ ผีร่ง ฯลฯ

การถือผีบรรพบุรุษเป็นความเชื่อที่คอยกำหนดพฤติกรรมแทบทั้งหมดของชาวลาวครั้งบ้านโศก ความเชื่อในผีเทวดานั้น สืบทอดต่อมาในทุกส่วนของผู้คนในชุมชน ชาวบ้านเชื่อกันต่อ ๆ มาว่า ผีเทวดาเป็นผีที่เป็นวิญญานของเทวดาที่เคยคุ้มครองบ้านเมืองครั้งชาวลาวครั้งยังอาศัยอยู่ที่หลวงพระบาง เล่ากันว่า นายกองแดงที่เป็นหัวหน้า ได้นำคณะไปอัญเชิญผีเทวดาอารักษ์จากศาลเทวดาใหญ่ที่อำเภอหล่มสักที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้นำมาอยู่ในศาลที่สร้างไว้ในบ้านของนายกองแดง ต้องมีคนคอยดูแลเลี้ยงดูผีเหล่านั้น ตำแหน่งผู้ติดต่อกับวิญญานเช่นนี้ ชาวบ้านเรียกว่า "คนดิน" (สัมภาษณ์ นายหย่วน แก้วสระแสน) อันจะมีตำแหน่งหัวหน้าที่มีการสืบทอดเฉพาะตระกูลเดียวกันมา

สำหรับความเชื่อในเรื่องของผีเจ้านาย เชื่อกันว่าเป็นผีของเจ้าขุนมูลนาย หรือกษัตริย์ราชวงศ์ที่เคยปกครองอาณาจักรหลวงพระบางมาในอดีต แต่หลาย ๆ คนในหมู่บ้านต่างก็ว่าเป็นวิญญานของนายกองแดงที่เคยเป็นผู้นำสูงสุดและคอยปกป้องดูแลบ้านโศกมาแต่ครั้งอดีต หรืออาจจะ เป็นผีวิญญานของปู่ย่าตายาย ของพวกเขาในรุ่นก่อน ๆ แต่จำไม่ได้แล้ว ตำแหน่งผู้เป็นหัวหน้าในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้านายเรียกกันว่า "กวน" (สัมภาษณ์ นายกลม สามงามอินทร์) ในอดีต กวนจะเป็นที่เคารพยำเกรงของคนภายในหมู่บ้าน เป็นผู้นำที่มีความสำคัญพอ ๆ กับก้านัน

และก็จะมืบทบาทานพิธีกรรมอื่น ๆ เช่นงานบวชหรืองานแต่งงานด้วย

ชาวบ้านรคกส่วนใหญให้การนับถือผีเจ้านายมากกว่าผีเทวดา ที่มีอยู่ราว 8-9 ครั้วเรือนของครั้วเรือนานบ้านรคกทั้งหมด แต่กระนั้นการนับถือผีทั้งสองก็คงปรากฏอย่างร่วมกันและไม่ปรากฏความแตกต่างระหว่างผู้คนในบ้านรคก พ่อแม่เคยนับถืออย่างใด ลูก ๆ ก็จะทำนับถือต่อมาสืบทอดต่อไป เช่นนั้น ไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาบังคับให้นับถืออย่างใดอย่างหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านที่เคย นับถือผีเจ้านายมาก่อน ครั้นไปแต่งงานกับผู้หญิงที่นับถือผีเทวดาก็ขอลาออกจากผีเจ้านายไปนับถือผีเทวดาอย่างเดียวกับเมียของตน แต่หลาย ๆ คู่ผัวเมียก็ต่างนับถือผีของตนไปโดยไม่มีใครขัดแย้งกัน บางครอบครัวก็เลิกนับถือเพราะติดกิจธุระในทางเศรษฐกิจต้องออกไปทามาหากินต่างถิ่นไม่สามารถร่วมงานเช่นไหว้ได้เป็นประจำ จึงลาออกจากการนับถือผีไป(สัมภาษณ์นางบา แก้วสระแสน)

ทุกครั้งที่มีการพิธีในรอบวงจรชีวิตของชาวบ้านรคก ก็มักจะมาบอกคนต้นและกวนให้ช่วยติดต่อบอกกล่าวให้ผีรู้ว่าจะมีงาน เรียกพิธีกรรมนี้ว่า**แปลงผีแปลงเรือน** เครื่องบูชาผีทั้งสองจะแตกต่างกัน เช่นงานแต่งงาน การบูชาผีเทวดาจะใช้ ผ้าขาว 1 ผืน เงิน 1 บาท ข้าวต้มมัดไม้ 1 สักกล้วยไม้ 1 เสกลือ มะพร้าว 1 เทียน ข้าวสุกโรยน้ำตาล ดอกไม้ สุรา 1 ขวด ถ้าเป็นศาลผีเจ้านายในเรื่องของการหนีตามกัน และกลับมาส่งตัวเสียผีให้ตามกันก็จะต้องนำเหล่า 8 ไท 16 8 ตัวมา **แปลงผี** เช่นขอขมาลาโทษ โดยวิธีการเผาที่หน้าศาลเจ้านาย ให้เลือดไก่หยดลงบนแท่นบูชาของศาลเวลาที่มีคนจากภายนอกมาพักอาศัยในครั้วเรือนก็ต้องบอกกล่าวกับผีของตนก่อน ชาวลาวครั้งมีข้อห้ามมิให้สามี-ภรรยาที่มาจากภายนอกหมู่บ้านพักค้างคืนร่วมมุ้งกัน จะถือว่าผิดผีชาวบ้านเชื่อว่าถ้าปล่อยปะละเลยแล้วจะทำให้เกิดเรื่องร้ายต่าง ๆ แต่ครั้วเรือนและสมาชิกในครั้วเรือนนั้น แต่กระนั้นในความเชื่อที่เป็นข้อห้ามนี้ ชาวบ้านบางรายก็บอกว่า เป็นเพราะเมื่อคู่ผัวเมียมานอนอยู่มุ้งเดียวกันแล้ว ดูจะเป็นการไม่ให้เกิดโรตติเจ้าของบ้าน และอาจจะกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ไม่สมควรมาในอดีตจึงกลายมาเป็นข้อห้ามของชุมชนสืบทอดกันมา

งาน**เลี้ยงผีเจ้านาย** จะถูกจัดในช่วงราวเดือน 7 (หรืออาทิตย์ที่ 2 ของเดือนมิถุนายน) ชาวบ้านรคกจะจัดให้มีงานเลี้ยงประจำปีครั้งใหญ่ให้ผีของตน งานเลี้ยงผีเจ้านายจะถูกจัดขึ้นก่อนงานเลี้ยงผีเทวดาก็จะจัดตามมา ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติเพราะชาวบ้านรคกส่วนมากนับถือผีเจ้านายมากกว่าผีเทวดา ซึ่งเวลาของการจัดงานนั้น กวนและคนต้นจะเป็นผู้กำหนด งานเลี้ยงผีนอกจากจะเป็นการเช่นสรวงบูชาเพื่อการสำนึกและขอพรแล้วยังมีโรตติที่จะได้แก่นหรือ**แปลงผีแปลงเรือน** สำหรับบ้านที่ได้จัดพิธีแต่งงานไปเมื่อปีกลาย ก็เหมือนเป็นการสะสางหนี้ที่มีต่อผีในงานพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้า

นายนี้ทั้งยังเป็น การบอกกล่าวถึงสมาชิกทั้งหมดของครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นในชุมชนต่อพี่เจ้านาย ด้วยเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาว่าผู้ชายลาวครั้งนั้นจะต้องขึ้นและมีบุตรพुरुชเป็นเสมือนผู้นำหญิงที่มองไม่เห็น การกระทำการใด ๆ ก็จะต้องแจ้งกล่าวแก่ผีทุกเรื่องไป ถ้าอยู่ห่างไกลไม่สามารถมาร่วมพิธีได้ก็จะยกมือไหว้หันมาทางทิศที่หอเจ้านายตั้งอยู่และบอกกล่าวได้ ในขั้นตอนของพิธีกรรมนี้จะกล่าวในเรื่องของประเพณี พิธีกรรมที่เกิดขึ้นจากความเชื่ออันอนาถาเหนือธรรมชาติที่จะกล่าวถึงเป็นเรื่องต่อไป

ประเพณีพิธีกรรม

ประเพณีพิธีกรรม เป็นเสมือนภาพสะท้อนของสังคม เป็นรูปแบบและกฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันของผู้คนในหมู่บ้าน เป็นลักษณะแสดงถึงภาพของการเคลื่อนไหว ความไม่หยุดนิ่งของโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ จากระบบความเชื่อใน 2 ลักษณะดังที่กล่าวมาแล้ว ประเพณี พิธีกรรมจึงแบ่งออกตามลักษณะได้ 2 ประการคือ ประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงจรชีวิต (ประเพณีชีวิต) และประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการทำมาหากิน (วัฏจักรในรอบปี)

ประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวงจรชีวิต

ถ้าซักกรอบวงจรชีวิตของมนุษย์เป็นเกณฑ์แล้วประเพณีชีวิตก็คงอยู่ในวัฏจักรของ การเกิด การบวช การแต่งงานและความตาย (ในบทนี้จะไม่กล่าวถึงเรื่องการแต่งงานแต่กล่าวไว้ในบทที่แล้ว)

1.1 การเกิด

ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่องของการเกิดตั้งแต่ที่หญิงสาวเริ่มตั้งครรภ์ การฝันถึงเรื่องต่าง ๆ ระหว่างมีครรภ์การให้คนต้น กวนทานายทวยทักถึงบุตรที่เกิดขึ้นมาในอนาคต ข้อห้ามก่อนคลอด ของกินระหว่างการแพ้ท้อง และเรื่องอื่น ๆ คล้ายคลึงกับคนไทยในท้องถิ่นใกล้เคียงกัน ในสมัยก่อนนั้น หมอตาแยดจะเป็นบุคคลที่มีบทบาทในเรื่องการเกิดของชาวบ้านโรคเป็นอย่างมาก ในขณะที่หมอตาแยดกำลังทำคลอดอยู่นั้น ก็จะถอดเครื่องรางของขลังออกจากตัวผู้เป็นแม่ ออก ห้ามมิให้ผู้ใดยื่นขวางประตูหรือบันได ญาติที่รอคอยอยู่ก็ห้ามพูดเรื่องราวที่เป็นเรื่องอับมงคล

ไม่ตีไม่งาม พื้นบ้านเรือนของลาวครั้งงานสมัยก่อนจะทำด้วยไม้ไผ่ขัดสานกันเป็นพาก เมื่อ ทารกคลอดออกมาถึงพื้นจะ เรียกว่า "ตกพาก" เวลาตกพากถือเป็นเวลาที่สำคัญ ซึ่งจะต้องจดจำ อย่างแม่นยำ เพื่อบอกแก่สมาชิกผู้ที่เกิดใหม่ของครอบครัวว่าใช้ เป็นประโยชน์ในการดูฤกษ์ยามดวงชะ ตาในโรกาต่อไป หมอตำแยจะใช้ผิวไม้ไผ่ตัดคมตัดรกของเด็กออกจากตัวแม่ โดยมีหัวขี้ผึ้งพร ก้อนดินหรือถ่านหุงต้มเป็นเชิงรองรับ บางรายก็เลือกคนที่เห็นว่าเป็นคนดีในชุมชนเป็นผู้ตัดรกเพื่อ ำให้เด็กที่เกิดมาเติบโตเป็นคนดีในอนาคต ส่วนสายรกที่ตัดออกมานั้น จะถูกห่อด้วยใบตองร้อยเกลือ และนำไปฝัง ไว้ใต้บันไดบ้าน โดยเอาไปจุดไว้บ้านเรือนสามวันสามคืน การฝังรกของเด็กก็เพื่อ ป้องกันไม่ให้ภูติผีมาทำอันตรายเด็ก บ้างก็ฝังไว้กลางกระบะไฟที่ผู้เป็นแม่อยู่ไฟหลังการคลอด การอยู่ไฟนั้นต้องอยู่ถึง 9 วัน (สัมภษณ์นางจันทร์ อัมสมบัติและนางปิ่น สุดแสงดาว) เพราะถ้า หากอยู่น้อยกว่านั้นจะทำให้แม่เลือดลมเดินไม่ดีเป็นเหน็บชาอ่อนเปี้ยเพลี้ยแรงได้ ระหว่างที่ผู้เป็น แม่ของเด็กอยู่ไฟระหว่างการอยู่ไฟ ผู้เป็นพ่อเด็กหรือสามีนั้นก็ต้องรับหน้าที่ดูแลการงานต่าง ๆ ที่ ต้องมีความละเอียดพิถีพิถันมากกว่าเดิม เช่นการจัดหาอาหารให้กับเมียนั้นจะต้องไม่ เป็นอาหาร แสลง อาหารต้องสุก ต้มน้ำร้อนให้ดื่มตลอดเวลา ก่อนออกไปให้ทานยาสมุนไพรพื้นบ้านขนานหนึ่ง เมื่อพอสมบูรณ์แล้วก็ตั้งชื่อให้ทารก โดยจะดูจากลักษณะของเด็กถ้าเป็นเด็กผู้ชายผิวคล้ำมักจะ เรียกว่า "บักแผล" ถ้าตัวเล็กแถมเรียกว่า "บักก่อน" ถ้าเป็นลูกผู้หญิงคนเล็กก็จะให้ชื่อว่า "อีลา" (สัมภษณ์ นางสมาใจ สีสุขสาม)

ลาวครั้งจะมีธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทารกในวันแรกเกิดขึ้น ความเชื่ออัน เรื่องพระแม่ธรณี นั้น ชาวบ้านโรคเหมือนาเด็กลงจากเรือนเป็นครั้งแรกก็จะอุ้มโดยยกลิ้นจือเอาเท้า เด็กแตะพื้น 3 ครั้ง ำให้เด็กรู้จักแผ่นดินที่ตนเองเกิดขึ้นมา หรือถ่านาเด็กน้อยไปร่นาเป็นครั้งแรก ก็จะป้ายดินหม้อแตะที่หน้าผากเด็กก่อนไปนา ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่ว่าเด็กจะถูกรบกวนจากผี เสือไร่เสือนา จึงต้องเอาผีบ้านไปคอยดูแลเหมือนาเด็กกลับมาบ้านก็จะแสดงกริยา เรียกขวัญของเด็ก ที่เชื่อว่ายังไม่ติดสนิทอยู่กับตัวทารกดีนัก เลยยังไม่ได้กลับมาด้วยให้กลับเข้ามาอยู่กับเนื้อกลับตัวเด็ก

นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมบางอย่างที่คอยแก้ไขปัญหาคความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ลาว ครั้ง บ้านโรคเชื่อว่า เด็กเล็ก ๆ ที่ร้องไห้งอแงหลังจากการกลับมาจากไร่นานั้นเกิดจากการ รบกวนของผีเสื่อไร่ผีเสือนา จึงพาเด็กไปหาหาหมอขวัญเพื่อจัดพิธีกรรมทิ้งข้าวใส่ให้ผีเสื่อไร่เสื่อ นากลับไปยังไร่นาตามเดิม นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อในเรื่องของแม่ชื่อ ที่เชื่อว่าเป็นแม่เก่า ของเด็กในชาติปางก่อนมาคอยรบกวนหรือหยอกล้อเด็กเพื่อต้องการนำเด็กกลับไป ก็จัดพิธีทิ้ง

ข้าวบัตร์ความอดหยอขวัญจะทาพิธีโดยการนำข้าวปากหม้อมาปั้นขนาดเท่ากำมือ 3 ก้อน ย้อมด้วย สีแดงปูนหมากและสีดำจากดินหม้อ และท่องคาถาให้แม่ซื้อไปอยู่บนก้อนข้าว และขว้างทิ้ง ทาเช่นนี้ อยู่ราว 3 วัน หรืออาจจะใช้ไข่ต้มสุกแทนข้าวปั้นก็ได้

การหยอกล้อเด็กด้วยความเอ็นดูเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความรักและความทะนุถนอม บ้านโศกนั้นมักจะได้ยินเสียงเพลงกล่อมเด็กกันท่อนอง "ทิงนอย" ข้าไปมาเป็นจังหวะ พอเด็ก เริ่มตั้งไข่ก็จะทาไม้หมุนหรือกระแตเวียนให้เล่น อดจั้นมาหนอยก็จะปั่นวุ้นปั่นควายให้เล่น ทั้งยังจัดหาเครื่องเล่นตามวัยให้กับลูกคือ ไม้แคะหรือไอ้หีม ไอ้พล๊ะหรือไอ้ป๊ะ กางหันบาตล ม้าก้าน กล้วย รอกเกก จิ้งหนอง หน้าไม้ ลูกดอก ดาบไม้ (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2527) ของเล่นต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะทามาจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่นไม้ไผ่ ทางมะพร้าว กาบกล้วย ต้นโรสน ต้นอ้อ ปอกระเจา และดินเหนียว

การอบรมป่มนิสัยและการถ่ายทอดคุณละ เจริญทางสังคมเป็นหน้าที่ของครอบครัว แต่เดิมนั้นการสั่งสอนลูกก็จะอยู่ในวงของ เศรษฐกิจการทำมาหากินการช่วยเหลืองานของครอบครัวเป็นหลัก ผู้หญิงมักจะถูอบรมในเรื่องของงานบ้านงานเรือนจากแม่และญาติผู้ใหญ่เป็นสำคัญ หลังปี 2465 ได้มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาเกิดขึ้น และระบุให้เด็กทุกคนต้องเรียนหนังสือ แต่กระนั้นในช่วงแรก ๆ ชาวบ้านโศกไม่มีความนิยมส่งลูกไปเรียนตามโรงเรียนเลย แต่เดิเด็ก ๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระสงฆ์ที่วัดหนองตาสาม แต่เมื่อมีการตั้งโรงเรียนที่วัดหนองตาสามตามพ.ร.บ. ประถมศึกษาภาคบังคับแล้วก็ตาม ชาวบ้านโศกและบ้านใกล้เคียงต่างก็ไม่ยอมมาให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนของวัดและเกิดวิกฤตการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 และเกิดอุทกภัยในปี 2485 การเรียนการสอนในระบบจึงต้องเป็นอันมีอุปสรรคไป จะสังเกตได้ว่าชาวลาวครั้งในรุ่นอายุ 30 ปีขึ้นไปมักจะไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับกัน

เมื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมเมืองและการแพทย์มีมากขึ้น เกิดโรงพยาบาลอุทุมมสถานือนามัยและหน่วยงานสาธารณสุขตามหมู่บ้านต่าง ๆ ของชาวลาวครั้ง หมอตาแยก็ย่อมจะถูกลดบทบาทลงไป ชาวลาวครั้งในปัจจุบันนี้นิยมฝากครรภ์และรับการฉีดวัคซีนกับทางโรงพยาบาลทั้งของรับและเอกชนที่เปิดขึ้นในหมู่บ้าน หลังจากการคลอดที่โรงพยาบาล ชาวบ้านก็ยังที่จะนิยมการอยู่เฝ้าอยู่ แต่เป็นการอยู่เฝ้าแบบชุดที่สามารถซื้อได้จากร้านค้าในตลาดอุทุมมสถานอาหารการกินและอาหารบำรุงร่างกายนั้นก็ยังสามารถหาซื้อได้จากตลาดเช่นเดียวกัน

ในการตั้งชื่อลูกนั้นแต่เดิมนั้นมักจะคุ้นเคยกับการเรียกชื่อเล่นและชื่อจริงที่จะต้องใช้นั้น

การติดต่อราชการ ลาวครั้งยังติดปากในคำว่าสรรพนามหน้าว่า "กู-มึง" ในกรณีที่ผู้พวกเขาเป็นผู้
 อรุโสภา ถ้าผู้พูดอายุน้อยกว่าผู้ฟังจะใช้คำว่า "ข่อย" และ "เจ้า" สำหรับผู้มีอาวุโสสูงกว่า สมัย
 ก่อนการตั้งชื่อบุตรหลานอยู่ในวงจำกัดมักจะเป็นชื่อพยางค์เดียวซึ่งอาจจะตั้งตามลักษณะของดอกไม้
 ผลไม้ ต้นไม้ สัตว์และลักษณะทางกายภาพรอบตัว ในปัจจุบันเมื่อชาวบ้านมีโอกาสได้รับการศึกษา
 และติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้นทั้งโดยตรงและผ่านทางสื่อสารมวลชนชนิดต่าง ๆ ทำให้การตั้งชื่อ
 แบบอดีตหมดไป กลายมาเป็นชื่อแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เลียนแบบมาจากดารานักการเมืองหรือไปวัด
 เพื่อหาชื่อตามคตินิยมดวงชะตาให้เป็นสิริมงคล ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 7 แสดงชื่อของเด็กในบ้านโศกในอดีตกับปัจจุบัน

เด็กรุ่นเก่า	เด็กรุ่นใหม่
เชย	น้ำทิพย์
พวง	กิตติพงษ์
ทอง	บรรหาร
ลา	นิตยาพร
ใส	วิสุธิตา
น้อยหน้า	สุนันธิณี
แพร	ลลิตา
ลี	แจ่มมี
เงาะ	สรพงษ์

การเลี้ยงดูเด็กนั้นในบ้านโศกพ่อแม่นิยมเลี้ยงเด็กที่มีลักษณะปล่อยอิสระมาก แตกต่างไป
 จากสมัยก่อน ในยามที่เด็กป่วยไข้ก็มักจะไปหาซื้อยาหรือพาเด็กไปหาหมอที่อนามัย โรงพยาบาล
 แต่กระนั้นความเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงก็ยังมี การเยียวยากันเองตามตำรากลางบ้านหรือจากการจดจำ
 ของคนรุ่นก่อน ๆ อย่างเช่นการถูกสุนัขกัดก็จะรักษาด้วยการเหยียบและท่องคาถา ลางที่ผู้คนก็ยัง
 คงจำวิธีการได้แต่จรรยาละเอียดยังไม่ได้หมดก็รักษาเพียงแคเหยียบไปบนบาดแผลนั้น บางตำราก็ให้นำ

ก้านกล้วยลงไฟต้ลงไปบนแผล

เมื่อมีโรงเรียนหนองตาสาม บทบาทในการให้ความรู้ประสบการณ์ของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ได้หมดลง เด็ก ๆ ที่ไปเรียนหนังสือจะต้องเคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ที่โรงเรียนเป็นอันมาก เมื่อเด็กกลับบ้านก็มักจะมาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เรียนหรือที่ครูเล่ามากับพ่อแม่ญาติพี่น้องที่ดูจะล้าหลังไปเสียแล้ว ยิ่งถ้าบุตรหลานได้รับการคัดเลือกไปเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อไปแข่งขันในด้านต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียนหรือสอยทาคะแนนได้ดีเยี่ยมก็จะร่วมกันไปแสดงความดีใจให้กับบุตรหลานของตนและจะกลายเป็นเรื่องเล่าลือและเป็นแบบอย่างที่ดีที่ลูกหลานบ้านอื่นควรยึดถือและปฏิบัติตาม กระนั้นพ่อแม่ก็ยังคงบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการทำงานหนักอยู่ เด็กน้อยก็ยังต้องเป็นแรงงานช่วยเหลือพ่อแม่ในกิจกรรมต่าง ๆ หลังจากเลิกเรียนเสมอ ครั้นเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับก็มาช่วยประกอบการงานร่วมกับพ่อแม่ แต่หลายต่อหลายคนก็หางานอื่น ๆ มาทำในหมู่บ้านหรือออกไปนอกหมู่บ้านตามความรู้ที่ตนเรียนมา

ในสังคมเกษตรกรรมที่เน้นการเพาะปลูกในอดีตนั้น ครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีจำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแรงงานที่สำคัญในการผลิต แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป สัดส่วนระหว่างพื้นที่เพาะปลูก และการเพิ่มประชากรไม่ได้สัดส่วนกัน ทำให้ชาวบ้านบางคนมีทัศนคติในการลดจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านลงมาเรื่อย ๆ ในแต่ละรุ่น และเมื่อได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานสาธารณสุขในการคุมกำเนิดและการมีบุตรเมื่อพร้อมในจำนวนไม่เกิด 2 คน ชาวบ้านบางคนในปัจจุบันก็นิยมในการมีบุตรเพียง 1-2 คนเช่นกัน

1.2 การบวช หรือการอุปสมบท

การบวชหรือการอุปสมบทนั้น ดูจะเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และสร้างผลบุญจากอนิสงส์ตามความเชื่อในพุทธศาสนาของชาวลาวครั้งบ้านโคก บ้านใดเมื่อลูกชายอายุครบเกณฑ์ที่จะบวชคือราว 20 ปีบริบูรณ์แล้ว พ่อแม่ก็จะส่งลูกหลานของตนให้ได้บวชสักครั้งหนึ่งในชีวิต การบวชนอกจากจะได้อนิสงส์จากผลบุญแก่บิดามารดาแล้ว ยังเป็นการช่วยอบรมขัดเกลาให้กุลบุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ ชาวบ้านโคกนิยมจัดงานบวชในช่วงก่อนเทศกาลเข้าพรรษา ขั้นตอนของพิธีบวชก็จะมี การเตรียมงาน ทาขวัญนาค การแห่ นาคเข้าโบสถ์ การอุปสมบท ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ ก็คล้ายคลึงกับการบวชของชาวบ้านในภาคกลางทั่วไป จะแตกต่างกันเล็กน้อย เช่น มีว่าที่นาคชี้ต่อน้ำเป็นว่ามีทำกันเองภายในหมู่บ้าน และมีเพื่อนฝูง ญาติมาช่วยกันแบกหามนาคเป็นที่สนุกสนาน

เมื่อบุตรชายตกลงปลงใจที่จะบวช ผู้เป็นพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ก็จะพานุตรหลานของตนไป

หาเจ้าอาวาสไว้กับวัด จะได้มีโอกาสเรียนรู้ท้องจันทขานนาคที่วัดก่อนประมาณ 1 - 2 เดือนก่อนการบวช ในช่วงแรกนั้นผู้เตรียมบวชก็จะมาอาศัยอยู่ที่วัด ช่วยพระหาบหิ้วบั้งโตะสำหรับบิณฑบาตในตอนเช้า คอยปรนนิบัติรับใช้พระ ใช้เวลาว่างในการซักซ้อมท้องจันทสวดที่จำเป็นต่าง ๆ

ระหว่างที่ลูกหลานเป็นนาคอยู่ที่วัดนั้นทางบ้านก็จะตระเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งเครื่องครัวและเครื่องบวช ที่เรียกว่า "กองบวช" ประกอบด้วยบริวาร 8 ประการคือ สบง จีวร ผ้าสังฆนิ บาตร มีดโกน เข็ม ด้าย รัตประคตเอว และผ้ากรองน้ำ นอกจากนี้ยังอาจมีสาด อาสนะจ้อง (ร่ม) เกือกและกระโถน สำหรับผ้าสบง จีวรนั้นถ้าไม่หาซื้อจากตลาดก็จะใช้ผ้าฝ้ายที่ทอเองและใช้ขี้มันข้อมาทำเป็นสีไพร ฉะนั้นก่อนการจัดงานบวชจึงต้องเรียกญาติพี่น้องให้มาช่วยปั่นฝ้าย ทอผ้า และข้อมสีกันให้เรียบร้อย ในอดีตนั้นชาวบ้านโคกนิยมนบวชในช่วงราวเดือน 4 เพราะในตอนนั้นจะมีปลาในห้วยหนองคลองบึงชุกชุม อาหารการกินที่จะจัดเลี้ยงในวันบวชนั้นจะต้องอาศัยปลาเป็นจำนวนมาก และเป็นช่วงหลักการเก็บเกี่ยว จึงมักเลือกที่จะบวชกันในช่วงนี้

การบวชจะต้องหาฤกษ์ยามเช่นเดียวกับงานมงคลอื่น ๆ เจ้าอาวาสจะจัดหาวันที่เหมาะสม เนื่องจากในสมัยก่อนนั้นวัดหนองตาสามยังไม่มีอุโบสถและพระอุปัชฌาย์ก็หายาก จึงต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ประกอบการเลือกวัน ส่วนมากมักจะได้บวชหมู่ในคราวเดียวกัน

การทำขวัญนาคเป็นขั้นตอนที่สองของธรรมเนียมปฏิบัติในการบวชของชาวลาวครั้ง ทั้งนี้จากความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติที่เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งจะมีขวัญประจำอยู่ จึงเห็นได้ว่าจะมีพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสู่ขวัญเช่น สู่ขวัญเสา แรกนาคขวัญสู่ขวัญข้าว สู่ขวัญวัวควาย สู่ขวัญคนป่วยไข้ สู่ขวัญเรือน สู่ขวัญบ่าวสาวและสู่ขวัญนาค (สัมภาษณ์นายธรรม สีสุขสาม) สมัยก่อนจะมีหมอขวัญหลายคนทั้งที่เป็นลาวครั้งและคนไทยในท้องถิ่น แต่เนื่องจากขั้นตอนการสู่ขวัญมีมากและเสียค่าใช้จ่ายสูง ผู้ที่จะบวชพร้อมกันจึงมักจะไปหาขวัญที่บ้านของนาคคนใดคนหนึ่งหรือรวมกันไปหาที่วัด เมื่อการทำขวัญนาคเสร็จสิ้นลง ก็จะมีการเลี้ยงอาหารและร่วมร้องรำทำเพลงกัน

ในวันรุ่งขึ้นก็จะ เป็นขั้นตอนที่สามคือการแห่ นาคเตรียมไปอุปสมบท สมัยก่อนนาคจะเดินเท้าหรือขี่คอเพื่อผูกญาติมิตรที่ทักหน้าที่เสมือนมีา โดยมีเครื่องดนตรีเช่นซอด้วง กลอง (สัมภาษณ์นางพรม แก้วสระแสน) หรือใช้แคนบรรเลงนำขบวนนาค แหวนรอบพระอุโบสถสามรอบ ระหว่างนั้นนาคที่มีฐานะก็จะบรยเงินเหรียญเป็นการทำทานก่อนการสละเพศเป็นบรรพชิต จากนั้นนาคก็จะถูกนำมาจุดธูปเทียนบูชาสีมาที่หน้าโบสถ์ และนาคเข้าสู่โบสถ์เพื่อมาพิธีอุปสมบทที่เป็นขั้นตอนสุดท้าย หลังจากการอุปสมบทผ่านไป 3 วัน ก็จะมีการทำบุญที่บ้านฉลองพระบวชใหม่ โดยเชิญ

พระกลับมาร่วมสวดที่บ้านด้วย

ชาวลาวครั้งบ้านโศกต่างก็มีทัศนคติร่วมกันว่า การบวชนั้นนอกจากจะเป็นโอกาสสำคัญในชีวิตของลูกผู้ชายที่จะมีโอกาสตอบแทนบุญคุณและแสดงความกตัญญูต่อผู้บังเกิดเกล้าแล้ว ผู้เป็นพ่อแม่ยังมีโอกาสได้รับผลบุญที่จะได้อาศัยชายผ้าเหลืองของลูกขึ้นสวรรค์ เช่นนี้ในรายที่ไม่มิมิตรจึงพยายามที่จะหาโอกาสที่จะเป็นเจ้าภาพงานบวชใครคนใดคนหนึ่ง ผู้ที่บวชครบพรรษาและเมื่อลาสิกขาบทแล้วถือว่าเป็นคนสุกที่เรียกว่า "ทิด" ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนสถานภาพของตนเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะพร้อมที่จะมีเหย้าเรือนได้

ภายหลังจากการขยายตัวของเมืองอุทอง เกิดตลาดขนาดใหญ่ วัดหนองตาสามได้รับวิสุคามสีมา ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ (Infrastructure) อันได้แก่การสร้างถนนมาลัยแมนจนถึงปัจจุบันนั้น การอุปสมบทหรือการบวชนี้ก็ยังคงมีขั้นตอนเหมือนเดิม เปลี่ยนแปลงแต่รายละเอียดที่มากขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงที่จะเป็นนาคเข้าวัดเพื่อเตรียมการบวช แต่ผู้ทำงานภายนอกชุมชน เช่นทำงานบริษัท ห้างร้านหรือกำลังศึกษาอยู่ในเมืองก็ไม่ค่อยจะมีโอกาสในการเป็นนาคเข้าไปอยู่ที่วัดเช่นเดียวกับชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่ทำงานเพาะปลูกอยู่ในหมู่บ้าน จึงมีเวลาที่จะอยู่วัดเพียงไม่กี่วันหรืออาจจะเข้าไปในช่วงเย็น ๆ แล้วกลับบ้าน

แต่กระนั้น ความรู้สึกที่สืบทอดกันมาในสังคมชาวลาวครั้งนั้นจะให้ความสำคัญกับงานพิธีกรรมการบวชมากกว่าพิธีกรรมอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าไม่ว่าบ้านใดจะจัดให้มีการบวชก็ตาม จะต้องจัดงานบวชกันอย่างเอิกเกริกทั้งการเตรียมงาน การกินเลี้ยง การฉลองสมโภช และการแห่แหน

การหาฤกษ์บวชนั้น ก็คงใช้วิธีการเดิมที่เคยมีมา โดยจะให้เจ้าอาวาสจัดวันที่เหมาะสมและมีมงคล โดยในหมู่บ้านก็จะใช้ชัศดินเรื่องวันพูนจมนในการหาฤกษ์การบวช เมื่อหาวันบวชได้แล้ว ก็จะแช่ข้าวสารเพื่อให้ได้น้ำแป้งเตรียมสำหรับทาขนมจีนเลี้ยงแขกที่มาร่วมงานในวันสุกดิบขนมจีนนั้นจัดได้ว่าเป็นอาหารที่สำคัญอยู่กับงานบวชของบ้านโศกเลยทีเดียว ด้วยว่าการทาขนมจีนนั้นจะต้องใช้แรงงานและอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ในภายหลังการทาขนมจีนจึงกลายเป็นการจ้างงานชุมชนอื่น ๆ ในปัจจุบันนี้ชาวบ้านจะหาซื้อได้จากตลาดอุทอง แต่ก็ต้องแจ้งบอกแก่แม่ค้าเป็นการล่วงหน้า

การจัดสถานที่นั้นถือว่าเป็นกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่เพิ่มรายละเอียดมากขึ้น การจัดบ้านเพื่อเตรียมงานบวชนั้น ถ้าบ้านใดมีฐานะและเป็นที่เคารพในชุมชนแล้ว บริเวณบ้านที่จะใช้ประกอบพิธีทาขวัญ เลี้ยงพระและต้อนรับแขกที่จะมาร่วมงาน ก็จะตกแต่งด้วยกระดาษสายรุ้งหรือสายระ

เรียงระยงที่ไว้ใช้จัดงานคริสตมาสหรือปีใหม่ มีผ้า幔ที่ส่วนมากแล้วก็จะยืมมาจากวัดจัดเป็นฉากหลัง
 ประดับฟู่ห้อยระยง บนผ้า幔ก็จะนำโคมมาติดเป็นตัวอักษรชื่อนามสกุลของผู้ที่จะบวชในครั้งนั้น
 ฉากที่ก็จะติดไฟกระพริบเป็นที่สวยงาม หรือถ้ามีฐานะมากหน่อยก็จะจัดงานในลักษณะของการเลี้ยง
 โต๊ะจีนและมีการจัดมหรสพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งก็จะใช้พื้นที่บริเวณบ้านจัดตั้งเวทีและเอาเต็นท์ผ้า
 ใบกางเอาไว้ให้ร่มเงาสำหรับแขกที่มาร่วมรับประทานอาหาร ทั้งยังใช้มุมหนึ่งเป็นโรงครัวชั่วคราว

ในระหว่างการเตรียมงานนั้น ผู้เป็นญาติสนิทหรือเพื่อนฝูงบางคนก็จะเป็นคนนำการ์ด
 บัตรเชิญไปแจกญาติพี่น้องหรือคนสำคัญตามที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกอำเภอ การนำการ์ดบัตรเชิญนั้น
 เป็นที่นิยมของชาวบ้านเรกมาหลังจากปี 2517 ที่มีการตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในตลาดอุทอง นอกจาก
 การบวชแล้ว ชาวบ้านเรกยังนิยมที่จะใช้บัตรเชิญในงานพิธีกรรมอื่น ๆ เช่นงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่
 งานบุญต่อชะตาอายุ งานเลี้ยงสังสรรค์ งานทำบุญแก้บน งานรับปริญญาลูกหลาน นอกจากนี้ในงาน
 บุญตามโรกาสต่าง ๆ เช่นงานวางศิลาฤกษ์อาคาร โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เมรุหรือการ
 ฉลองการเลื่อนสมณศักดิ์ และอื่น ๆ นอกจากจะบอกกล่าวด้วยป้ายโฆษณาตามหน้าวัดหรือข้างถนน
 ก็จะนำการ์ดในการเชิญผู้คนที่มาร่วมงานอีกด้วย แต่การเชิญด้วยการ์ดระหว่างผู้คนในหมู่บ้านนั้นมัก
 จะไปเชิญเป็นทางวาจาประกอบกันมากกว่าการส่งการ์ดไปเฉย ๆ ถ้าเป็นญาติพี่น้องวงในก็มักจะ
 ใช้การบอกเล่าเอาแรงงาให้มาช่วยงานอย่างเป็นกันเองมากกว่าการเชิญอย่างเป็นทางการ

การแห่หน้านั้นก็เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า มีการเพิ่ม
 รายละเอียดของการแห่หน้าที่จะมีการเตรียมม้าไม้ที่เลียนแบบมาจากถิ่นอื่น ๆ ว่ากันว่าคงมา
 จากชาวบ้านเรกที่เข้ามาอาศัยภายหลังและติดรูปแบบการแห่หน้านี้มาจากที่อื่น การเตรียมม้าไม้ก็จะ
 ทำด้วยการขึ้นโครงงาไม้ไผ่และมีคานรับน้ำหนัก น้าหญ้าคามาผูกมัดรวมกับโครงงาให้เป็นรูปร่างม้า น้า
 เอาผ้ามาห่อหุ้มเป็นสีสันทสวยงามทั้งยังป้องกันไม่ให้หน้าคถูกหญ้าคาบาดเอาในขณะแห่ อีกทั้งยังใช้กระ
 ดาศสีและอุปกรณ์ต่าง ๆ แต่งแต่มาให้ม้าดูสวยงามมากขึ้น น้ามาวางบนคานหามไม้ไผ่แก่ที่แข็งแรง
 แรงทนทานและรับน้ำหนักได้ดี ม้าไม้จะทำเสร็จก่อนที่หน้าคจะมาจากวัดเพื่ออาบน้ำและประกอบพิธีทำ
 ขวัญที่บ้าน

การไปรับหน้าคจากวัดนั้น ขบวนจะนำด้วยแถวบรรเลงเพลงที่ประกอบไปด้วยเครื่อง
 ดนตรีทรัมเป็ต แซ็กโซโฟน เบส สเลดจ์ประกอบกีตาร์ กลองและฉาบเป็นเครื่องดนตรีหลัก ซึ่ง
 แถวขบวนนี้มาแทนดนตรีแบบเดิมที่เรียกว่ากลองยาวที่หมดความนิยมลง ในบ้านเรกเองนั้นก็ยังมีแถว
 อยู่แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมจากชาวบ้านมากนักเนื่องจากบรรเลงเพลงไม่ไพเราะนัก จึงมักจะจ้าง

แต่ตรวจจากภายนอกหมู่บ้านเช่นที่บ้านจรเข้สามพันและบ้านนาลาวมาบรรเลงในงานต่าง ๆ

ก่อนที่นาคจะอาบน้ำตามพิธีที่บ้านนั้น ผู้เป็นพี่เลี้ยงที่ส่วนมากจะเป็นคนเฒ่าคนแก่ที่รู้พิธีการต่างๆ จะพานาคไปกราบลาและขอขมาพระภูมิเจ้าที่ของวัด และมากราบลาบวชกับเจ้าอาวาสก่อนจึงค่อยขึ้นจีวรมาแหกกลับมาหมู่บ้าน เมื่อเข้าสู่หมู่บ้านก็จะเลยไปที่ศาลเจ้านายที่อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านโดย "กวน" ผู้นำเลี้ยงผีจะรออยู่เพื่อคอยชี้แนะให้นาคได้บอกกล่าวกับผีเจ้านายได้ถูกต้องว่าตนเองจะบวชและขอความคุ้มครองจากผีในเวลาเดียวกัน ซึ่งการนาคมาที่หอเจ้านายก่อนบวชนี้ ไม่ใช่รูปแบบเดิมที่ชาวบ้านโรคเคยทำกันมา แต่เพิ่มเริ่มในราวปี 2528 - 2529 ชาวบ้านเล่าว่าธรรมเนียมนี้เกิดจากการที่ชาวบ้านโรคเดิมที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด มีความรู้สึกว่ามีเมื่อมีการบวชในหมู่บ้านแล้วน่าจะบอกกับเจ้านายที่ตนเคารพ ดังนั้นเมื่อตนเองบวชจึงขอให้กวนช่วยดำเนินพิธีกรรมนี้ให้

เมื่อขบวนแห่นาคเข้ามาใกล้บ้านแล้ว เสียงจากเครื่องเสียงลาภจะดังเป็นเพลงพื้นถิ่นภาคกลางเพื่อการนำพรเพื่อนรับขบวนแห่ ในปัจจุบันนี้ในตลาดอุทองมีร้านที่ดำเนินกิจการในด้านการทำเช่าบริการเครื่องเสียงในงานพิธีต่าง ๆ ด้วยค่าจ้างในราว 5,000 บาทหรือมากกว่าต่อครั้ง ถ้าเป็นการจัดงานที่ต้องเช่าเครื่องขยายเสียงชั้นดี ลาภหลาย ๆ คู่พร้อมบริการติดตั้งไฟนีออนสีล้อมรอบบริเวณงานก็จะคิดค่าบริการประมาณ 8,000 - 10,000 บาทขึ้นไปตามปกติแล้วการจัดงานอุปสมบทจะจัดอยู่ในราว 2 สองวันสองคืน เจ้าของเครื่องเสียงก็จะบริการทั้งวันทั้งคืนด้วยการเปิดเพลงเสียงดังและประกาศกำหนดการ ถูกระบายว่าจะทำอะไรบ้างในเวลาใดบ้าง หรือช่วยประกาศเรียกญาติพี่น้องที่เจ้าภาพหว่านให้หาตัวมาช่วยงาน ปัจจุบันนี้ถ้ามีงานพิธีใด ๆ แล้วจะได้ยินเสียงของเครื่องเสียงเปิดเพลงจากบ้านนั้น ๆ ในบ้านโรคทุกคราวไป

กว่าจะอาบน้ำให้นาคเสร็จก็จะอยู่ในราว ห้าหกโมงเย็นซึ่งก็จะตรงกับช่วงของการเลี้ยงอาหารค่ำ ที่ส่วนมากจะจัดเป็นโต๊ะจีน แต่เตรียมอาหารคาวหวานกันเองที่บ้าน เมื่อแขกมาร่วมงานก็จะรับของใส่เงินช่วยงานและของขวัญต่าง ๆ เจ้าภาพก็จะเชื้อเชิญให้แขกไปนั้นตามโต๊ะรับประทานอาหาร การจัดโต๊ะจีนในปัจจุบันนี้ หลาย ๆ รายก็จะใช้วิธีการจ้างร้านค้าในตลาดที่มีกจะเหมางานทั้งงานวัดจะเตรียมโต๊ะ โต๊ะ เกอี้ จาน ช้อนและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ มาเองรวมทั้งการจัดอาหาร การจัดเหมาร้านค้าเช่นนี้ดูจะเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะนอกจากจะสะดวกแล้วยังดูภูมิฐานและทันสมัยอีกด้วย แต่กระนั้นในงานเลี้ยงก็มักจะจัดทำอาหารให้คนในหมู่บ้านตายายที่ไม่เคยชินกับอาหารเป็นโต๊ะจีนและการนั่งดื่มจากแก้ว ต่างก็จะมานั่งล้อมวงกันบนบ้าน

หรือที่ใกล้เคียงรอบ ๆ บ้านงาน

ระหว่างที่ทานอาหารนั้นก็มักจะมีการเปิดเพลง จากเครื่องขยายเสียงเพื่อความบันเทิง ในรายที่มีฐานะก็มักจะจัดให้มีวงสตริง ประเภทป๊อป บูล ที่เป็นที่พอใจและสะดวกสำหรับวัยรุ่นในหมู่บ้านและใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ชาวบ้านในหลาย ๆ วิทยาลัยออกมาเต้นกันที่ลานหน้าเวทีย่างสนุกสนาน

การทำขวัญภาคที่เคยถือปฏิบัติกันมาในอดีตนั้น ในปัจจุบันก็ต้องเชิญหมอขวัญจากนอกหมู่บ้านมาทำพิธีทำขวัญให้กับนาคน้อตรา 2,000 - 3,000 บาท แต่ส่วนมากแล้วชาวบ้านก็จะใช้วิธีนิมนต์พระมาเทศน์สอนภาคแทนการทำขวัญซึ่งก็ประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่า

ระยะเวลาของการอุปสมบทนั้นในปัจจุบันจะบวชกันเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ด้วยต่างก็มีภาระกิจทางเศรษฐกิจการทำมาหากินกันแทบทั้งสิ้น จึงมักจะเลือกบวชกันในช่วงปลายการเก็บเกี่ยวหรือในช่วงเข้าพรรษา ในรายที่ผู้บวชทำการเกษตรกรรมก็มักจะเลือกที่จะบวชในช่วงแล้งเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งส่วนมากแล้วผู้ที่ลาสิกขาบทหรือสึกออกมานั้นก็มักจะมีครอบครัวและไปทำอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การทำงานในไร่นา

1.2 การตายและการจัดงานฌาปนกิจ

บทบาทและสถานภาพสุดท้ายของชีวิตของมนุษย์ย่อมไม่พ้นความตาย ผู้ที่เป็นญาติพี่น้องของผู้ตายย่อมรู้สึกเศร้าโศกเป็นธรรมดา การร่วมกลุ่มกันทำพิธีศพให้ นอกจากจะเป็นการทำบุญให้กับผู้ตายแล้ว ยังเป็นการรวมกลุ่มเพื่อปลอบประโลมความโศกเศร้าที่มีร่วมกันให้คลายลง ขณะเดียวกันนั้นในครัวเรือนย่อมเกิดการจัดระเบียบทางสังคมใหม่ในครัวเรือนและครอบครัว เพื่อหาผู้รับหน้าที่แทนสมาชิกที่ล่วงลับไป

ในอดีต การตายของชาวลาวครั้งบ้านโศกก็มีประเพณีที่คล้ายคลึงกับผู้คนในหมู่บ้านใกล้เคียง ที่มีขั้นตอนคล้ายคลึงกันคือการอาบน้ำศพ การแต่งตัวศพ และการแห่ศพไปฌาปนกิจ ชาวบ้านโศกในอดีตนั้นนิยมที่จะฝังศพมากกว่าการเผาเช่นในปัจจุบัน ยิ่งถ้าเป็นการตายไม่ปกติหรือเรียกว่าตายโหงหรือตายท้องกลมจะผ่าเอาลูกในท้องออกก่อนแล้วรีบนำฝังในทันที รัดยจะฝังไว้นาน 3 ปี แต่หากเป็นการตายธรรมดาจะฝังเพียง 1 ปี หลังจากนั้นจึงขุดกระดูกขึ้นมาเผา แต่ถ้าศพของเด็กเล็กก็จะฝังทิ้งไป ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่องวิญญาณของผู้ที่ตายไม่ดีหรือตายโหงจะแรงและจะหลอกหลอนผู้อื่นต้องนำไปฝังรัดยไม่เผาเข้าบ้านรัดยเด็ดขาด

ในการทำศพนั้น ในสมัยก่อนไม่มียาฉีดกันเน่า พิธีศพจึงดูจะเป็นที่รีบร้อน เมื่อมีคนตายจะ

จัดศพมัดตราสังข์และอาบน้ำอาหิ แล้วนำเสื้อผ้าที่ผู้ตายเคยนอนอยู่ห่อศพ นำศพไปวางบนแคร่ไม้ไผ่เจ็ดซีก และหามศพไปสู่ "ป่าเฮว"(ป่าช้า) ระหว่างทางก็จะโปรยข้าวตอก ระหว่างการหามห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีมาหาม ห้ามหามผีเหนื่อศรีชะ ห้ามหยุดกลางทาง ห้ามเปลี่ยนคนหามเพราะถือว่าถ้าหยุด ณ ที่ใด วิญญาณก็จะสิงสถิตย์อยู่ที่นั่น และคอยหลอกหลอนรบกวนผู้ที่ผ่านไปผ่านมา ทั้งยังมีข้อห้ามเกี่ยวกับไม้หามผี ที่เป็นไม้ผัดตเป็นท่อนาให้เหมาะกับงาน และห้ามเป็นอย่างนักหนาว่าห้ามยกไม้หามศพข้ามหัวคนเป็นโรคยเด็ตขาด หลังจากการที่เปลี่ยนมาเป็นกาเรเผาศพแล้ว ชาวบ้านจะทูปข้อปล้องของไม้ไผ่ให้แตกเพราะถ้าปล้องไว้แล้วนำไปเผาพร้อมกับศพจะเกิดการอัดอากาศภายในปล้อง เกิดระเบิดเสียงดัง ชาวบ้านเชื่อว่าถ้าเสียงดังไปถึงที่ไหนความตายก็จะไปเยือนที่นั่น

ขณะที่นำศพไปฝังจะมีสัปเหร่อที่ทาหน้าทีเปรียบเสมือนหมอผี ทาพิธีกรรม"ถีบผีลงหลุม" เมื่อฝังศพเป็นที่เรียบร้อยแล้วทางบ้านก็จะเหน้าออกจากภานะบรรจุทุกอย่าง เพราะถือว่าเป็นน้ำเก่าและไม้บริสุทธิ์ หลังจากนั้นชาวบ้านก็มักจะนิมนต์พระมาสวดบังสุกุลในวันรุ่งขึ้น และเมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี ก็จะชูดกระดูกขึ้นมาทำพิธีเผาในบริเวณป่าช้า ชาวลาวครั้งไม่นิมนต์เจ้ากระดูกของคนตายกลับมาบ้านเพราะกลัวว่าวิญญาณจะมารบกวนที่บ้าน ก็มักไปเก็บกระดูกไว้ตามมุมต่าง ๆ ของวัด ต่อมาก็นิยมที่จะจัดเก็บในโรงครัวบูชาที่บ้านตามคำแนะนำของพระ เมื่อถึงเทศกาลบุญต่าง ๆ ก็จะทำน้อัฐที่เก็บไว้มาบังสุกุลที่วัด

ปัจจุบันการทาศพนิยมทำกันที่วัด โดยจัดให้มีการฃาปนากิจศพแทนการฝังแบบเก่า ทั้งนี้มาจากเหตุผลจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวในการเพาะปลูก ป่าช้าเดิมถูกปรับเปลี่ยนเป็นไร่นา อีกทั้งการขาดการสืบทอดตำแหน่งหมอผีทำพิธีศพ ในสมัยก่อนในช่วงที่ตลาดอุทองมีคนจีนอยู่เป็นจำนวนมากนั้น ชาวบ้านโรคนิยมที่จะนำศพใส่ลงเช่นเดียวกับพิธีแบบคนจีน แรก ๆ ก็เสื่อไม้กระดานกันเอง ต่อมาเมื่อในตลาดมีร้านขายโลงศพสำเร็จรูปกลายเป็นที่นิยมของชาวลาครั้งมาโดยตลอด พิธีกรรมนั้นชาวบ้านโรคจะจัดแตกต่างไปจากธรรมเนียมจีนที่ทำพิธีฝังเด็ก แต่ชาวลาครั้งนั้นจะทำพิธีแบบคนไทยโดยจะนิมนต์พระมาสวดพระอภิธรรมที่บ้าน หลายรายใช้วัดเป็นที่จัดงานศพ เพราะมีความพร้อมในการรับรองผู้คนและมีเครื่องมือเครื่องใช้ครบครัน ในปัจจุบันนั้นชาวบ้านนิยมมาจัดพิธีฃาปนกิจศพที่วัดหนองตาสาม โดยจัดศพใส่โลงทอง มีพวงหรีดจากแขกคนต่าง ๆ ที่มาร่วมงานประดับมีช่อดอกไม้ประดับโลงและกวนจะมามาทำพิธีอัญเชิญวิญญาณ ศพจะเก็บไว้ 3 วัน 7 วัน ก็ตามกำลังฐานะหลังจากนั้นก็ทำการเผา โดยจะมีพระสวดในทุก ๆ คืนมีมหรสพหลาย ๆ อย่างทั้งภาพยนตร์ ลิเก ดนตรี วงปี่พาทย์มอญ ซึ่งก็เป็นการเลียนแบบอย่างมาจากธรรมเนียม

นิยมภายนอกแทบทั้งสิ้น การแต่งกายของผู้ร่วมงานนั้นก็จะมีใช้สีทึบ ส่วนมากก็นิยมสีขาวดำตามแบบอย่างคนภายนอก

การช่วยเหลือทรัพย์สินตามศรัทธาของแต่ละคนนั้นก็ลดลง ภายหลังจากที่มีการจัดตั้งกลุ่ม "ฉาบนกิจ" จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในปี 2523 โดยมีกฎระเบียบว่า ครอบครัวที่เป็นสมาชิกกลุ่มใดจะต้องจ่ายเงินช่วยเหลือเมื่อมีสมาชิกในกลุ่มเสียชีวิตลง ในอัตราหัวละ 50 บาท ต่อมาชาวบ้านก็เข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น เงินกองทุนก็จะมากขึ้น

ในราวปี 2528 ได้มีการจัดสร้างเมรุขึ้นใหม่ที่วัดหนองตาสาม โดยจัดสร้างกำแพงเจาจรูเพื่อเก็บอัฐิตามแบบที่นิยมทั่วไปของวัดในภาคกลาง ซึ่งก็เป็นที่นิยมร่วมบริจาคทำบุญสร้างเพื่อได้นำอัฐิของผู้ตายมาใส่ไว้ อีกทั้งเป็นการทำบุญอีกทางหนึ่ง

แบบแผนบางประการของพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายของชาวลาวครั้งนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแทบทั้งหมดแต่ก็ยังคงปรากฏร่องรอยความเชื่อเดิม เช่น เรื่องห้ามเผาผีในวันพระ ห้ามตอไฟจากบุคคลอื่นระหว่างที่กราบศพหรือใส่เชื้อไฟ รูป จี๊ใต้ หรือดอกไม้จันทน์ลงไปบนโรงศพ เป็นต้น

ประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการทำมาหากิน

ในชุมชนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ในกฎเกณฑ์ของปรากฏการณ์ธรรมชาติ และการผลิตยังใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นสำคัญเช่นนี้แล้ว ผู้คนในสังคมก็ต้องพึ่งพาประเพณี พิธีกรรม เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการเตรียมตัวเพาะปลูกในนาไร่ของตน รวมทั้งเพื่อชีวิตทางสังคมในชุมชน ลาวครั้งบ้านเรากจึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ เช่น นานเลี้ยงผีเจ้านาย ผีเทวดา พิธีแห่นางแมว พิธีทำบุญกลางบ้าน แรกนา (แจนา) ทาขวัญ ข้าวตั้งห้อง (รับมานข้าว) พิธีรับขวัญแม่โพสพเข้ายุ้ง นอกจากนี้ ในแต่ละช่วงเดือน ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ชาวบ้านเรากแทบทุกคนจะต้องได้เคยไปวัดหนองตาสามไม่ครั้งใดก็ครั้งหนึ่ง ชาวบ้านจึงมีความผูกพันกับวัดและประเพณีทางพุทธศาสนาและเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา มาฆบูชา ลอยกระทง บุญฐิน งานผ้าป่า รวมทั้งงานพิธีกรรมอื่น ๆ ในชีวิตรอบปีเช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบุญต่อชะตาอายุ งานเลี้ยงสังสรรค์ งานทำบุญแก้บน เข้าทรง งานรับปริญญาลูกหลาน งานวันเกิดลูกหลาน

ความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อการเป็นรองและต้องพึ่งพาธรรมชาตินั้นก่อให้เกิดสำนึกของการ

วิงวอน อ้อนวอนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยคุ้มครอง อาณวยผล ต่อการผลิตพืชผลเกษตรกรรมที่หมายถึงชีวิตของพวกเขา

ชุมชนลาวครึ่งบ้านโรคในสมัยก่อนนั้นจะต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติในการทำนา ทำไร่ ในช่วงเวลาของเดือนเมษายนหรือเดือน 5 ของไทย กิจกรรมในนาไร่ก็คงจะเป็นการไถคราดหน้าดินรอกการมาของน้ำ ช่อมแซมห่างร้านในนา เตรียมพันธุ์ข้าวต่าง ๆ ทั้งข้าวเบาและข้าวหนัก รวมทั้งใช้เวลาว่างออกหาของป่า ในช่วงเดือนนี้จะมีเทศกาลสำคัญคืองานบุญวันตรุษสงกรานต์ ชาวบ้านต่างก็จะไปทำบุญตักบาตรกันที่วัดหนองตาสาม มีการรดน้ำดำหัวพระพุทธรูปและการรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ งานสงกรานต์ในบ้านโรคนี้ก็มีลักษณะคล้ายกับประเพณีมณฑลกลางโดยทั่ว ๆ ไป งานจะดำเนินอยู่ในราว 3 - 7 วัน ระหว่างนี้ก็จะมีการสาดน้ำเล่นกันอย่างสนุกสนานโดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีกรวมกลุ่มกันออกสาดน้ำผู้กับกลุ่มอื่น ๆ หรือสาดน้ำใส่ผู้คนที่สัญจรไปมา ซึ่งในเทศกาลนี้ ผู้คนชาวบ้านโรคก็มักที่จะเดินทางกลับมาเยี่ยมเยือนบ้านในช่วงของการหยุดงานในวันเทศกาล บ้านโรคจึงดูจะคึกคักเป็นพิเศษ

ในปัจจุบัน ในช่วงเดือนเมษายน ก็จะเป็นช่วงของการทำนาปรัง ซึ่งก็ได้หมายความว่า จะสามารถกระทำนาปรังได้ทั้งหมด บ้านใดที่อยู่ต้นน้ำชลประทานก็สามารถทำได้ ส่วนนาที่อยู่ปลายคลองอาจจะทำได้ ก็ตามแต่ปริมาณของน้ำที่ส่งมาตามคลองชลประทาน แต่กระนั้นในช่วงปี 2-3 ปีที่ผ่านมา ไม่มีการทำนาปรังในบ้านโรคเลย นอกจากการทำสวนผักและการทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ประเพณีตรุษสงกรานต์จึงเสมือนเป็นเทศกาลที่ลดความรู้สึกเจ็บเหงาของหมู่บ้านลงได้ในช่วงเวลานึง ซึ่งก็เท่ากับว่าได้ปลุกความรู้สึกร่วมในความเป็นพวกพ้องเดียวกันของชาวลาวครึ่งได้เป็นอย่างดี

เมื่อเข้าเดือนพฤษภาคม อากาศยังคงร้อนอบอ้าว ชาวบ้านโรคก็ยังคงเปิดหน้าดินอย่างไม่ลดละ เพื่อเตรียมตัวในการทำนาปี หลายครัวเรือนที่ทำการเพาะปลูกผักก็จะบำรุงสวนผักและนำผลผลิตออกขาย หลาย ๆ ครัวเรือนได้ลงทุนในการชุดบ่อเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการปลูกผัก สวนผลไม้และพันธุ์พืชอื่น ๆ โดยไม่รอหรือพึ่งระบบชลประทานของรัฐ ในช่วงนี้ก็จะมีการบุญทางพุทธศาสนาคือวันวิสาขบูชา ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ชาวบ้านก็จะไปทำบุญเลี้ยงพระฉันเพลกันที่วัด

เข้าเดือนมิถุนายนหรือเดือนเจ็ดของไทย ซึ่งก็ยังไม่เข้าฤดูฝนดินก็ ชาวบ้านโรคก็จะจัดเตรียมที่นาของตน ส่วนมากในช่วงนี้มีการทำสวนผักอยู่โดยตลอด ส่วนสวนผลไม้และพันธุ์พืช

อื่น ๆ ที่เก็บขายกันตามฤดูกาล ผลผลิตไม้ผลในช่วงนี้ของบ้านรอกนั้นก็จะเป็นมะม่วงเสียบแทบทุกบ้าน ในอาทิตย์ที่ 2 ของเดือน ชาวบ้านรอกจะมีงานพิธีกรรมที่สำคัญคือ พิธีเลี้ยงผีเจ้านายในพิธีกรรมนี้จะจัดก่อนพิธีเลี้ยงผีเทวดา ที่จะจัดภายหลังและส่วนมากก็จะไปจัดที่บ้านหนองตาสามเสียบมากกว่าจะจัดในบ้านรอกเอง การจัดงานเลี้ยงผีเจ้านายนั้นจะจัดที่บริเวณหอเจ้านายทางทิศเหนือของหมู่บ้าน "กวน"หรือผู้นำในพิธี เป็นผู้แจ้งฤกษ์ที่เหมาะสมให้ชาวบ้านทราบในช่วงต้นเดือน ชาวบ้านจะเตรียมเครื่องเช่นบูชาต่าง ๆ กันทุกบ้าน นอกจากนี้ยังจัดให้มีคณะกรรมการจัดงานอันประกอบไปด้วยผู้นำสูงสุด ผู้เฒ่าผู้แก่ และคนสำคัญที่มีความรู้ความสามารถปรึกษาถึงรูปแบบและการเตรียมงาน

งานเลี้ยงผีเจ้านายนี้จะจัด 2 วัน โดยในตอนเช้าของวันแรก ผู้เฒ่าผู้แก่ต่างทยอยกันมาเตรียมสถานที่ จัดล้างทำความสะอาดพวงมาลัยพลาสติคที่อยู่ตามศาล ในพื้นที่หอเจ้านาย ประกอบไปด้วยศาลเพียงตาจำนวน 7 หลัง มีศาลเจ้าที่อยู่ทางด้านหน้า ในระหว่างที่ผู้เฒ่าผู้แก่เตรียมงานอยู่นั้น ในลานด้านหน้าหอเจ้านายก็จะจัดเลี้ยงโต๊ะจีนสำหรับชาวบ้าน โดยเหมางานจัดมาจากร้านภายนอก มีการตั้งเวทีแสดงหมอราคนในงาน ชาวบ้านจะมาร่วมงานกันมากกว่าครึ่งหนึ่ง ต่างก็ช่วยกันบริจาคเงินเพื่อการสมทบทุนในการจัดงานในครั้งนี้ตามกำลังฐานะ ในช่วงหัวค่ำถึงกลางคืนนั้น จะจัดให้มีการฉายหนังกลางแปลงที่เป็นกิจการในบ้านรอกเอง หนังนั้นฉายโดยไม่คิดมูลค่า โดยลดราคาให้เหลือเฉพาะต้นทุนเท่านั้น

ในช่วงเช้าของวันที่สองที่เป็นวันงาน ชาวบ้านต่างนำเครื่องบูชาที่เป็นอาหารคาวหวาน ดอกไม้และรูปเทียนรวมทั้งเครื่องแกกบซึ่งก็จะมีเหล่าชาวเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมารวมกันอยู่ที่หอผีเจ้านาย ในช่วงแรกของพิธีกรรมนั้น กวนจะนำเครื่องเช่นจัดชุดไปเช่นไหว้ศาลเจ้าที่ที่เป็นศาลเล็ก ๆ ทางด้านหน้าหอเจ้านายก่อน เป็นการบอกกล่าวขออนุญาตจัดงาน หลังจากนั้นก็จะมีการฆ่าหมูใหญ่ 1 ตัว และไก่เป็นจำนวนมาก จัดทำเป็นอาหารกันภายในบริเวณหอเจ้านาย ชาวบ้านจะกราบเช่นไหว้ศาลเจ้านาย ในช่วงเที่ยงเนื้อหมูและไก่ที่ทำเป็นอาหารจะถูกกล่าวเสียงแจกจ่ายแก่ผู้ร่วมงานทุก ๆ กลุ่ม ต่างก็จะรับประทานอาหารร่วมกันโดยส่วนมากแล้วก็จะมีเหล่าและอาหารอื่น ๆ ที่นำมาไหว้เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจะแบ่งกลุ่มนั่งกัน 2 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้ชายมักจะนั่งแยกไปจากกลุ่มผู้หญิงและเด็ก เมื่อถึงเวลา กวนจะประกอบพิธีกรรมอยู่โดยตลอดเวลา เมื่อทำพิธีเป็นที่เรียบร้อยก็จะมีการประทับร่างทรง ร่างทรงนั้นก็ เป็นบุคคลในหมู่บ้านที่เป็นที่ยอมรับของผู้คนว่ามีความดีและสะอาด เมื่อวิญญาณผีเจ้านายเข้าประทับร่างทรงแล้ว ร่างทรงจะนำหูหรือออกมา

สูบอย่างจัดชนิดมวนต่อมวน นั่งอยู่ทางด้านหน้าของศาล เมื่อถึงเวลาหนึ่งก็จะวิ่งไปรอบพื้นที่ศาล มุดกอกหนามไม้ไผ่โดยไม้เกรงกลัวว่าจะเกิดอันตราย วิ่งออกไปด้านนอกศาล ชาวบ้านบอกว่า ร่างทรงจะวิ่งกลับไปเวียจันทรังในประเทศลาว จึงต้องอัญเชิญให้เข้ามาที่ศาลอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเข้ามาแล้ว ร่างทรงก็จะนั่งและลุกไม่เป็นที่ กระนั้นก็จะทำนายความอุดมสมบูรณ์และ เหตุร้ายของหมู่บ้าน ในขณะที่เดินผ่านผู้คนในหอ ร่างทรงจะปะพรมน้ำมนต์เพื่อเป็นสิริมงคล ในงานนี้สังเกตได้ว่าจะมี ชาวบ้านร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก งานนี้นับเป็นงานที่จัดขึ้นก่อนฤดูกาลเพาะปลูก เป็นการแสดง การขอบคุณที่ฟ้าได้ดูแลหมู่บ้านมาโดยตลอดและอ้อนวอนของฟ้าขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะ ปลูกข้าว หลังจากนั้นจะมีการทำบุญที่วัดในราวปลายเดือน เป็นงานบุญที่เกี่ยวข้องกับทั้งทางพุทธ ศาสนาและอาณาจักรเหนือธรรมชาติ คืองาน พิธีทำบุญกลางบ้าน ต่างก็ร่วมกันจัดเลี้ยงถวายอาหาร เพลต้อพระภิกษุสงฆ์ โดยพระสงฆ์จะมาทำสวดเทศนาสั่งสอนในหมู่บ้าน ในช่วงนี้ชาวลาวครึ่งบ้าน โลกก็ถือเป็นนิมิตหมายในการทำสะเดาะเคราะห์ ตนเองที่วัดก่อนการทำงานในฤดูกาลต่อไป โดย จะนำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปคน ควาย สิ่งของอื่น ๆ ตามที่ตนมี ำใส่กระทงกาบกล้วย ไปทิ้งไว้ที่ทาง สามแพร่ง นับว่าเป็นการเสียเวลาให้กับผีประจำหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามเอาชีวิตของตนและสมาชิกไป นอกจากนี้ยังเป็นช่วงการประกอบพิธี ต่อชะตาอายุ ำให้กับตนเองโดยจะไปทำพิธีนี้ที่วัดหนองตาสาม นามำไปบ้ำด้นไม้ภายในวัด นับว่าจะ เป็นการต่ออายุ ำให้กับตนเองจากผลบุญที่ได้สั่งพระพุทศาสนา ำไว้

ในอดีตเมื่อย่างเข้าเดือนเจ็ดแล้ว ฝนยังไม่ตกลงมา ชาวบ้านโลกก็เคยมีการทำพิธีแห่ นางแมว แต่หลังจากที่มีคลองชลประทานเข้ามาแล้ว ประเพณีนี้ก็สูญหายไป

ในช่วงต้นกรกฎาคมหรือเดือนแปดไทย ฝนฟ้าและน้ำในคลองชลประทานก็เริ่มส่ง มาที่บ้านโลก ชาวบ้านโลกก็จะเริ่มตกกล้าดำนา ำคราด จัดตกแต่งคันนาให้เรียบร้อย ในช่วงนี้ เคยมีการทำพิธีแรกนา(แจนา)โดยเลือกหัวมูมอันนาอันนาหนึ่ง จัดทำพิธีโดยนำเครื่องเช่นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น รูป หมากพุด เทียน ข้าว ขม มะเขือเผา พร้อมกับบักไม้สานเป็นรูป ตาเหลว มีธงสีขาวหรือแดงอยู่บนยอดและร้อยข้าวเปลือกที่เก็บเตรียมเป็นพันธุ์ เล็กน้อย แต่ปัจจุบันก็ได้เลิกทำ พิธีกันไปเป็นเวลานานแล้ว ในทางพุทธศาสนาก็จะเป็นช่วงของประเพณีการเข้าพรรษา วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ในตอนเช้า และเวียนเทียนในตอนค่ำ ของวันขึ้น 15 ค่ำโดยในวันรุ่งขึ้นจะเป็นวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 นั่นถือว่าเป็นวันแรกของการเข้าพรรษา ชาว บ้านที่มีลูกอายุครบเกณฑ์ที่จะบวชเรียนก็มักจะจัดงานบวชในช่วงเวลานี้ คนเฒ่าคนแก่ที่บวชมาแล้ว

ถืออุโบสถศีลจะเริ่มนุ่งขาวห่มขาวไปอยู่ประจำที่วัดทุกวันพระตลอดเวลา 3 เดือนของวันเข้าพรรษา

เข้าเดือนสิงหาคม ที่นับว่าเป็นเดือนเก่าของไทย ฤดูฝนเริ่มมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย ถึงแม้จะไม่มากนัก ชาวบ้านโรคก็เริ่มทานา ทั้งที่ปักดำและหว่านไปพร้อม ๆ กัน เมื่อข้าวเริ่มงอกขึ้นมาจากพื้นดิน นั่นก็หมายความว่าชาวนาจะต้องเตรียมการดูแลให้เติบโตอย่างแข็งแรงและได้ผลผลิตมาก ในชว่งนี้ ประเพณีเดิมก็คือการทำบุญในวันขึ้น 15 ค่ำ ที่เรียกว่าบุญข้าวประดับดิน เพื่อนำผลบุญแผ่กุศลไปสู่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป

เข้าเดือนกันยายน จะเป็นเวลาที่ฝนตกมากที่สุด ชาวนาบ้านโรคจะเริ่มใส่ยุบบำรุงดิน สารเคมีทั้งที่กำจัดวัชพืชและแมลง ตรงกับงานเดือน 10 ในชว่ง 15 ค่ำเป็นชว่ง สารทลาว ในอดีตชุมชนแถบนี้ก็จะมีการทำกระยาสารท ไปทำบุญเลี้ยงพระที่วัด ชาวบ้านโรคจะใช้น้ำตาลจากต้นตาล โดยนำมาม่ไฟ ไม้รวกไปแลกมาจากชุมชนใกล้เคียง ปัจจุบันชาวบ้านโรคใช้น้ำตาลมะขานในการทำหรือจัดหาซื้อขนมกระยาสารทสำเร็จรูปจากร้านค้าในตลาดอยู่ทอง เช่นเดียวกับวันพระขึ้น 15 ค่ำเดือนอื่น ๆ ชาวบ้านจะไปทำบุญถือศีลกันที่วัดและอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว

เข้าเดือนตุลาคม ฝนเริ่มที่จะขาดช่วงอากาศเริ่มหนาว มีการเก็บเกี่ยวข้าวเบา ก่อน ในขณะที่ข้าวหนักเริ่มออกรวงสีข้าว ประเพณีในชว่งนี้ก็จะมียอกพรรษา และทำบุญ ตักบาตร เทวที่วัดหนองตาสาม ซึ่งบางทีก็มีการเทศน์มหาชาติในเทศกาลนี้อีกด้วย ส่วนในนาข้าวนั้นก็เคยมีการทำพิธีรับขวัญข้าวตั้งท้อง (รับมานข้าว) แต่ปัจจุบันก็ลดลงและ เลิกทำกันไปแล้วในหลาย ๆ ราย เพราะการเพาะปลูกสามารถทำได้ 2 ครั้งต่อปี การเร่งผลิตข้าวกับเวลาที่แปรเปลี่ยนไปของรอบวัฏจักรการผลิต ไม่มีการเก็บขึ้นยุ้ง ชาวบ้านที่เคยมีการทำขวัญท้องข้าวก็ยังมีให้เห็นอยู่ไม่กี่ราย

เดือนพฤศจิกายน หรือเดือนสิบสองของไทย ข้าวเริ่มออกรวงเขียว น้ำก็เริ่มเต็มล้น ก็ตกมาในช่วงของประเพณีลอยกระทงและ เป็นชว่งเดือนที่มีการทอดกฐิน มาที่วัดหนองตาสาม ในชว่งนี้วัดจะจัดให้มีงานเทศกาลรวมทั้งมีหรรสพสมรภชที่วัดในยามค่ำคืน ชาวบ้านต่างนิยมลอยกระทงกันที่คลองหรือแหล่งน้ำต่าง ๆ ตามประเพณีนิยมที่ดูจากรายโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ

เดือนธันวาคมหรือเดือนฮ้ายไทย เป็นชว่งต้นฤดูหนาว ก็จะเริ่มมีการเก็บเกี่ยวข้าว โดยปัจจุบันก็มีเครื่องมือที่ทันสมัยเช่น เครื่องรูดข้าว เครื่องสี มามีบทบาทที่สำคัญ แต่เดิมก็จะมีพิธีรับขวัญข้าวลาน แต่ในมัจจุบันเมื่อเก็บเกี่ยวได้ก็ส่งขายเกือบทั้งหมด บางส่วนก็เก็บ

มาเป็นพันธุ์และเก็บไว้บริโภคเอง ซึ่งก็มีการทำพิธีนี้หลงเหลืออยู่บ้างในหมู่บ้าน มีการทำบุญลาน ชาวบ้านจะนำผลผลิตของตนบางส่วนไปที่วัดพระกัจจะ เทศนาสั่งสอนเรื่องราวของบุญคุณของแม่ทัพ และก็มีการทำบุญเลี้ยงพระเพลกันที่วัดในวันพระขึ้น 15 ค่ำ

ในราวเดือนมกราคมหรือเดือนยี่ของไทย เมื่อการเก็บเกี่ยวข้าวหนักหรือข้าวที่ไ้ระยะ เวลาการปลูกนานประมาณ 4 เดือน เกือบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเริ่มไถ เฝ้า พางเพื่อทำนาปรัง มาจนถึงช่วงเดือนสามหรือกุมภาพันธ์ ก็จะมีการทำบุญข้าว(นาปี) โดยมีหมอขวัญมาทำบายศรีที่วัด และก็ตรงกับประเพณีวันมาฆบูชา ก็จะมาทำกันที่วัดหนองตาสามเช่นกัน

ในเดือนมีนาคม ข้าวเบาที่นาปรังก็เริ่มชูดันเขียว ชาวบ้านดอกก็จะใส่ปุ๋ย บำรุงดินและใส่สารฆ่าแมลงและวัชพืช ในสมัยก่อนก็มีการชลประทาน ชาวบ้านดอกก็จะใช้ช่วงเวลานี้ซ่อมแซมสิ่งของ ประดิษฐ์หัตถกรรมต่าง ๆ และออกหาของป่าโดยเฉพาะน้ำผึ้ง แต่ปัจจุบัน บ้านดอกประสบปัญหาการแล้งน้ำนามากกว่า 3 ปี ไม่มีการทำนาปรัง หลาย ๆ รายจึงเปลี่ยนมาทำสวนผัก ซุดบ่อเก็บน้ำไว้ใช้เอง มีงานรับจ้างหรืองานอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ถ้าบ้านนั้นไม่ได้ทำนาปรัง เช่น ซ่อมเตออร์ไซค์รับจ้าง ปลูกผัก ขายอาหารรถเข็น เป็นต้น

นอกจากนี้ ในหมู่บ้านดอกยังมีศาลาร่างทรงของเจ้าพ่อเจ้าแม่จำนวน 2 ศาลคือ ศาลเจ้าแม่คานทองและศาลเจ้าพ่อแดง(หรือนายกองแดง ผู้นำสูงสุดของชาวลาวครั้งในอดีต) ทั้งสองแห่งตั้งอยู่ทางบ้านหมู่เหนือ เป็นบ้านที่มีร่างทรงและประกอบพิธีกรรมในการเข้าทรง สอบถามความเป็นอยู่ของผู้ล่วงลับ รักษาโรคและพิธีกรรมอื่น ๆ ตามแบบพิธีกรรมคนทรงเจ้าในหมู่บ้านใกล้เคียง ชาวบ้านดอกและนอกหมู่บ้านนิยมที่จะมาหาคนทรงเพื่อสอบถามหาความแน่ใจในเรื่องบางอย่าง เช่น หารถหาย หาคนหาย ถามหวยและอื่น ๆ อีกมาก

ความเชื่อของชาวลาวครั้งบ้านดอกในปัจจุบันนั้น ก็ยังคงมีทั้งความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ และทางพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้ในวันประเพณีต่าง ๆ ขาดแต่ว่าเครื่องมือประกอบในการทำบุญ เช่นการทำขนมก็จะเลิกทำกันไป มักจะหาซื้อจากภายนอกเช่นที่ตลาดลาตู่ทองหรือที่ตลาดในตัวสุพรรณบุรี ความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ ดูเหมือนว่าพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นศาสนาประจำถิ่นเมื่อผสมความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้าน ดังจะเห็นได้ทั้งงานและนอกหมู่บ้าน อดบ้านหมู่บ้านก็จะพบเห็นศาลไม้เพียงตา(ศาลเจ้าที่)อยู่ไม่ต่ำกว่า 20 แห่ง รวมทั้งความเชื่อในเรื่องศาลพระภูมิเจ้าที่ที่เป็นความเชื่อสากลของคนไทย คือเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติกลายเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพุทธศาสนา ความเชื่อในการทำมา

หากินในนา ก็ยังมีการ แรกนา(แจกนา) รับมานข้าวและการเชิญแม่ทัพสพเข้าลาน ในบางบ้านเท่า นั้น

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องของการรักษาโรคแบบพื้นบ้าน หรือที่เรียกว่าหมอยา กลางบ้าน และการรักษาด้วยอำนาจเวทย์มนต์ รักษาแบบการพน ก็ยังคงมีอยู่ในบ้านโรค ส่วน มากการรักษาแบบนี้จะมาหลังจากที่ชาวบ้านไปรักษาโรคที่อนามัย หรือโรงพยาบาลแล้วไม่หาย ก็จะมีการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความมุ่งหมายที่ตั้งไว้จะประสบความสำเร็จแล้วจึง จะมารับการรักษาจากหมอพื้น หรือหมอยากลางบ้าน เมื่อหายจากโรคก็จะมีการแก้บนด้วยการรา ถวาย หรือนำสิ่งของสักการะหรือการสร้างศาลตามที่ดินได้กล่าวไว้ หมอยาทั้งสองแบบนี้มีอายุ อยู่ในรุ่น 60 ขึ้นไป และจะมีอยู่ภายนอกหมู่บ้านโรค

นอกจากนี้ งานที่จัดขึ้นอย่างไม่มีกำหนดก็คืองานเลเรียงทานบุญขึ้นบ้านใหม่ ที่มีจะนิมนต์ พระมาฉันเพลที่บ้าน และจัดให้มีการเลี้ยงอาหาร มหรสพตามกำลังฐานะ เช่นเดียวกับงานวันเกิด และงานเลี้ยงรับปริญญาที่เชิญแขกในหมู่บ้านมาร่วมงานในช่วงเย็น มีการจัดอาหารเลี้ยง การจัด รัตะจีนตามกำลังฐานะ มีมหรสพประเภทต่าง ๆ มาแสดง ดูเป็นการเลียนแบบหมู่บ้านรอบ ๆ ช้าง แทบทั้งสิ้น รวมถึงงานทานบุญ 50 , 100 วันสำหรับคนตาย ที่บางทีก็จะมีการจัดขนมอาหารเลี้ยงรวม ทั้งการจัดมหรสพ เช่นหมอลำหรือลิเกลาวมากกว่าการที่จะมีวงดนตรีหรือฉายภาพยนตร์

ตารางที่ 8 แสดงปฏิทินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ-ประเพณีพิธีกรรม ในปัจจุบัน

ทั้งความเชื่อทางพุทธศาสนาและความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ
ชาวลาวครั้ง บ้านโรค ตามลุ่มทอง อำเภอลุ่มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

เดือน\ฤดู	กิจกรรมการผลิตพืชเศรษฐกิจ		ประเพณีพิธีกรรม
	ก่อนการชลประทาน	ปัจจุบัน	
เมษายน (ร้อน)	เกี่ยวหญ้าในนา สร้างห้าง หาปลา หาอาหารสะสม	ทาสวนผัก เก็บผักหน้าร้อนขาย เก็บไม้ผลขายในตลาด เกี่ยวข้าวนาปรัง (ก่อนแล้ง)	บุญตรุษสงกรานต์

ปฏิทินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ – ประเพณีพิธีกรรม (ต่อ)

เดือน\ฤดู	กิจกรรมการผลิตพืชเศรษฐกิจ		ประเพณีพิธีกรรม
	ก่อนการชลประทาน	ปัจจุบัน	
พฤษภาคม (ร้อน)	ไถเปิดหน้าดิน ตกกล้าข้าว	ทำสวนผัก เก็บผักหน้าร้อนขาย ชำระหนี้ เตรียมพันธุ์ ฎ็ยืมทุนทั้ง ในและนอก ระบบ ขายผัก รับจ้าง	วันวิสาขบูชา
มิถุนายน(เจ็ด) ปลายร้อน	เตรียมพันธุ์ข้าว ตกกล้า ไถตะหน้าดิน	ทำสวนผัก ขายผัก ผลไม้ รับจ้าง	เลี้ยงผีเจ้านาย เลี้ยงผีเทวดา สะเดาะเคราะห์ ทำบุญกลางบ้าน (เลิก) แห่นางแมว(เลิก)
กรกฎาคม ต้นฤดูฝน	ฝนเริ่มตก บางรายก็จะไถ คราด ตกกล้า บักดำข้าว เบา	ไถนา รอน้ำชลประทาน รับจ้าง ขายผัก	เข้าพรรษา ยกศาลพระภูมินา แรกนา(แจนา)
สิงหาคม(เก้า) ฤดูฝน	เริ่มบักดำ หว่าน ปลุกพืชผัก ในรอบ ๆ ครั้วเรือน	รอน้ำชลประทาน ถ้ามาก็ เริ่มหว่านข้าว นาตาและนา น้ำตม หยอด ยานนา กัจฉวัชพืช	

ปฏิทินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ – ประเพณีพิธีกรรม (ต่อ)

เดือน\ฤดู	กิจกรรมการผลิตพืชเศรษฐกิจ		ประเพณีพิธีกรรม
	ก่อนการชลประทาน	ปัจจุบัน	
กันยายน ฤดูฝน	ดูแลข้าว บางรายเพิ่งปักดำ หว่านอาหาร เก็บผัก เก็บ เกี่ยวข้าวเบา	ถ้านี้ชลประทานมาจึงจะ เริ่มหว่านนาที่ตาม ้าง แรงงานหว่าน ปักดำ ใส่ปุ๋ยบำรุงดิน ปรับร่องผัก เตรียมปลูกใหม่	สารทลาว
ตุลาคม ปลายฤดูฝน	เก็บเกี่ยวข้าวเบา หญ้า ไส้เหล็กใส่หญ้า หว่านอาหาร	ดูแลถอนใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ยาฆ่าแมลงวัชพืช ปลูก ้าง ตัดเก็บผักขาย	ประเพณีออกพรรษา ทำบุญตักบาตร เทโว รับขวัญข้าวตั้งห้อง (รับมานข้าว)
พฤศจิกายน ต้นฤดูหนาว	ดูแลข้าวใส่ปุ๋ย หว่านปลาหว่าน ผักในนา เริ่มเก็บเกี่ยว	กำจัดแมลง วัชพืช ขายผัก ผลไม้ ้างบางรายเริ่ม เกี่ยวเกี่ยวข้าว	ลอยกระทง ทอดกฐิน
ธันวาคม(ฮ้าย) ฤดูหนาว	เก็บเกี่ยวข้าว เตรียมลาน นวดข้าว ลงแขก	บางรายเริ่มเก็บเกี่ยว ้างแรงงานเก็บเกี่ยว แลกเปลี่ยนแรงงาน ขายข้าว บางส่วนเก็บไว้บริโภค	รับขวัญข้าว ทำบุญลาน (เลิก)

ปฏิทินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ - ประเพณีพิธีกรรม (ต่อ)

เดือน\ฤดู	กิจกรรมการผลิตพืชเศรษฐกิจ		ประเพณีพิธีกรรม
	ก่อนการชลประทาน	ปัจจุบัน	
มกราคม(ยี่) ฤดูหนาว	หาของป่า ปลุกผักผลไม้	ไถหว่านปลูกข้าวนาปรัง	รับขวัญแม่ทัพ
	ซ่อมแซมเครื่องมือ	ปรับปรุงร่องผักปลุกผักขาย	ทำบุญลาน
	สาดข้าว สีสัด สีมือ	ทำเห็ดในนาข้าวหรือปลูก	ทำขวัญยุ่ง
	ขัดข้าว เก็บข้าวเข้ายุ้ง	พืชระยะสั้นอื่น ๆ (ถ้ามีน้ำ)	(หมดใบแล้ว)
กุมภาพันธ์ ปลายหนาว	นำข้าวออกขาย หาของ	ใส่ปุ๋ยบำรุงดิน กำจัดวัช	มาฆบูชา
	ป่า ตูแลผักรอบบ้าน	พืช ใส่ยาฆ่าแมลง ทุ๋เงิน	ตัดยุ่ง, ทำขวัญ
		ปลุกผักรุ่นใหม่ เก็บขาย	ข้าวโดยหมอ
			ขวัญที่วัด (หมด
			ใบแล้ว)
มีนาคม (สี่) ต้นฤดูร้อน	ทอผ้า ถากยางที่ดิน ทา	รับจ้าง ออกหางานอื่น ๆ	-
	เครื่องมือเครื่องใช้	ปลุกผัก เก็บผักขาย	
		(ไม่มีน้ำทำนาปรัง)	

หมายเหตุ : การรักษาโรคด้วยวิธีพื้นบ้านจะไม่มีเวลากำหนดที่แน่นอน เช่นเดียวกับการบนบานศาลกล่าว การแก้บน(แปลงบ้านแปลงเรือน) ไร่ทรง ทำบุญบ้าน ทำบุญสะเดาะเคราะห์ จัดงานรื่นเริงต่างๆ